MaNie

Nr. 156
Herfst/Winter
2025

Rijp op groen

Gebrande kamp
De plantenwerkgroep vond in de Gebrande Kamp een rijke flora en fauna. Dit natuurgebiedje bij Milsbeek is ontstaan bij de realisatie van de Maaswerken, na de overstromingen in 1993 en 1995.

Paddenstoelen
Een paddenstoelencursus was een groot succes. En tijdens een herfstwandeling werden veel paddenstoelen gevonden; zelfs hele zeldzame exemplaren!

Bleijenbeek
De Groentjes togen naar deze indrukwekkende ruïne bij Afferden. Ze namen hun familie mee en ook de redactie van de MaNie was er bij.

Landschapsbeheer
Tijdens de Nationale Natuurwerkdag werd er hard gewerkt, zowel door de landschapsbeheergroep als door onze jeugdafdeling de Groentjes

De plantenwerkgroep
Deze werkgroep doet verslag van haar activciteiten in het afgelopen jaar 2025.

ivn natuur educatie
Maas en Niers

IVN

IVN natuureducatie is een landelijke organisatie, opgericht in 1960. De vereniging heeft 161 afdelingen met circa 6000 IVN-vrijwilligers die zich inzetten voor natuur, milieu en duurzaamheid.

IVN Maas en Niers

Onze afdeling heeft als werkgebied de gemeenten Gennep, Bergen en Mook en Middelaar. We hebben ruim 300 leden, waarvan 55 jeugdleden. Ons doel is om jong en oud te laten ervaren hoe mooi en waardevol natuur is. Onze actieve leden / vrijwilligers organiseren onder andere natuurexcursies, jeugdactiviteiten, cursussen en nog veel meer.

Word lid en doe mee!

Bijvoorbeeld met de nieuwe uilenwerkgroep. Of samen aan de slag in het groen met de werkgroep Landschapsbeheer. Zie al onze werkgroepen op deze pagina. Er zit vast wel een activiteit tussen die bij jou past en waarmee jij je kunt inzetten voor onze mooie natuur.

Heb je interesse? Of wil je meer informatie? Stuur dan een kort mailtje naar de werkgroep met je voorkeur. Zie voor meer informatie onze website www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers of scan de QR-code:

Hoe kun je lid worden of opzeggen?

Nieuw lid of donateur | IVN
https://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/lidmaatschap/

Wat kost het om lid te worden?

Jeugdleden € 7,50 per jaar en volwassen lid € 25,- meer info: zie website.

Wat biedt het lidmaatschap je?

4x per jaar het IVN-blad 'Mens en Natuur', 3x per jaar het clubblad MaNie, Nieuwsbrieven, natuurwandelingen, cursussen, lezingen en deelname aan werkgroepen.

Colofon

Redactieteam MaNie
Natascha Bakker, Myriam van Breevoort, Saskia Egmond, René Elich (coördinator), Germa Vloet
E-mailadres redactie: Rene Elich, p/a redactie.manie@ivn-maasenniers.nl
Grafische vormgeving: Andries Kneuel
Foto cover: René Elich
Foto's achterblad: Hans Derksen; René Elich; Andries Kneuel; Marian Vink, Germa Vloet
Druk: Druckerei Heiming | Kleve, Deutschland
Papier:

Bezoekadres IVN Maas en Niers: Kampweg 10, 6591 XV Gennep (bij de algemene begraafplaats).
Bankrekening: IBAN NL69 RABO 0140663460
KvK-nummer: 40166209

© Copyright IVN Maas en Niers

Werkgroepen

Bibliotheek:
René Elich - redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Cursussen:
John van Himbergen - educatie@ivn-maasenniers.nl

Excursies, lezingen en wandelingen:
Roel Steinmann - activiteiten@ivn-maasenniers.nl

Fotografie:
Bennie Musters - fotografie@ivn-maasenniers.nl

Gebouwen:
Jeroen Jorna - ledenadmi@ivn-maasenniers.nl

Insecten en vlinders:
Peter Megens - insecten@ivn-maasenniers.nl

Jeugd, de Groentjes:
Myriam van Breevoort - groentjes@ivn-maasenniers.nl

Landschapsbeheer:
John Toonen - landschapsbeheer@ivn-maasenniers.nl

Natuur en Milieu:
Jan Wolters - IVNNatuurenMilieu@ivn-maasenniers.nl

Nieuwsbrief:
Germa Vloet – nieuwsbrief@ivn-maasenniers.nl

Paddenstoelen
Elma Burg - paddenstoelen@ivn-maasenniers.nl

Planten:
Hennie Dimmers - planten@ivn-maasenniers.nl

Redactie MaNie:
René Elich- redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Roofvogels en uilen:
Dirk Kerkhoff - ruwg@ivn-maasenniers.nl

Vogels:
John Toonen - vogels@ivn-maasenniers.nl

Website:
Saskia Egmond - website@ivn-maasenniers.nl
René Elich - agenda@ivn-maasenniers.nl

Bestuur

Voorzitter: Ger Frenken
voorzitter@ivn-maasenniers.nl

Secretaris (ad interim): Jeroen Jorna
secretaris@ivn-maasenniers.nl en info@ivn-maasenniers.nl

Penningmeester: Xander van Hartingsveldt
penningmeester@ivn-maasenniers.nl

Communicatie: Natascha Bakker
communicatie@ivn-maasenniers.nl

Ledenadministratie: Jeroen Jorna
ledenadmi@ivn-maasenniers.nl

Werkgroepen: Roel Steinmann
activiteiten@ivn-maasenniers.nl

Vertrouwenspersoon

Arnold Jansen: vp-mannen@ivn-maasenniers.nl

Voorwoord

Beste leden en lezers,

Het jaar 2025 zit er bijna op! Wat gaat het ieder jaar weer snel. Opeens zitten we in de donkere dagen rond Kerst. Wat een warme, maar ook kleurrijke novembermaand hadden we dit jaar. Zal de winter ons nog vorst of sneeuw brengen? En de kraanvogels, hoe zal het hen vergaan in de winterkwartieren, nu ook zij getroffen zijn door de vogelgriep? Duizenden dode kraanvogels op meerdere plaatsen in de trekroute doen het ergste vrezen voor onze mascotte van NP De Maasduinen.
Hebt u overigens het recent verschenen prachtige boek *'De Maasduinen, natuurlijk Noord-Limburg'* al bekeken; een aanrader!

Wat zal 2026 ons IVN Maas en Niers brengen? Er staat weer heel wat op het programma. Naast de grote belangstelling voor onze schoolprogramma's krijgen we ook steeds meer aanvragen voor schoolexcursies. Ook is er weer een nieuwe lichting scharrelkids, in aanloop naar onze 'Groentjes', aangetreden.

Naast de vele andere activiteiten zullen we ook regelmatig publiekswandelingen organiseren. Dit voorjaar komt er een natuurbelevingscursus. Dit mede in aanloop naar een nieuwe Natuurgidsencursus vanuit de IVN-regio Maasdal. Nadere berichten volgen.

In het bestuur ontstaan dit voorjaar twee vacatures. Heb je interesse, meld je dan bij de voorzitter of een van de andere bestuursleden.

Voor u ligt weer een MaNie boordevol interessante natuurverhalen, heerlijk om in te bladeren bij de warme kachel, na een koude winterwandeling. Rest mij u mede namens het bestuur een goede Kerst en een voorspoedig 2026 toe te wensen.

Veel leesplezier
Ger Frenken, voorzitter

Het IVN-bestuur
en de redactie van de
MaNie
wensen je

gezellige kerstdagen,
een goede jaarwisseling en
een heel voorspoedig
2026

Inhoud

2 IVN-info, bestuur en werkgroepen
3 Voorwoord
4 Gebrande Kamp
5 Paddenstoelen in natuurgebied De Bruuk
6 Paddenstoelencursus
7 Zeldzame paddenstoelen
8 - In memoriam Ger Artz
- Nestkastcontrole
9 - In memoriam Wim Dimmers
- Informatie en tips IVN-activiteiten
10 Redactie bij gezinswandeling Bleijenbeek
11 - Natuurbelevingscursus
- Rabo clubsupport
12 Prijsvraag 'Kom over de Brug'
13 Nationale Natuurwerkdag 2025
14 De Groentjes
- programma
- de Oehoe
15 Nationale Natuurwerkdag bij De Groentjes
16 - Prijsuitreiking
- Appels voor sap en taart
17 - Groentjes bij de ruïne Bleijenbeek
18 IVN-feestdag
19 Onderhoud 't Leger
20 Daar was eens.....
22 Mini-cursus paddenstoelen
23 Leuke dingen bij schoolexcursies
24 Magische plek: Esven
25 Boompje wisselende spechten
26 Jaarverslag Plantenwerkgroep
27 - Agenda IVN
- Dia's op zolder

Gebrande Kamp
EEN PLANTENWANDELING

Tekst: Tonny Blom;
Foto's: Hennie Dimmers

Op donderdagavond 10 juli 2025 waren we op de Gebrande Kamp in Milsbeek met een groep leden van de plantenwerkgroep en twee afgevaardigden van Vrienden van het Maasdal. Het was prachtig weer en we kwamen dan ook meer tegen dan alleen de vele planten in dit gevarieerde natuurgebied.

Er vliegen diverse vlinders rond, we horen een braamsluiper, zanglijster en kikkers, zien een grote sabelsprinkhaan, bouwwerkzaamheden van de bever in de Tielebeek en een dassenlatrine, een scharrelende kleine plevier, futen en andere watervogels.

Hieronder tref je de lijst van al het moois wat we hebben gezien. Achtentachtig (88) waarnemingen! En waarschijnlijk hebben we nog het een-en-ander over het hoofd gezien.

Rapunzelklokje, witte klaver, grote sabelsprinkhaan, melkdistel, akkerklokje/winde, inheemse berenklauw, engelwortel, smeerwortel, wilde peen, braam, grote klis, zilverschoon, jakobskruiskruid, reukloze kamille, wilde bertram, grote wederik, scherpe boterbloem, ridderzuring, speerdistel, hondsdraf, duizendblad, smalle weegbree, gele honingklaver, margriet, rolklaver, brede weegbree, harig wilgenroosje, hondsroos met rozengal, boerenwormkruid, bitterzoet, blauw glidkruid, grote engelwortel, timotheegras, grote egelskop, wateraardbei, moeraswalsstro, vijfvingerkruid, kaardenbol, grote waternavel, teunisbloem, kattenstaart, grote waterweegtree, heelblaadje/geel, ruige zegge, moerasspirea, wolfspoot, pijlkruid, muurpeper, vogelwikke, moerasdroogbloem, koninginnekruid, Canadese fijnstraal, watermunt, zwart tandzaad, heermoes, gele lis, moerasvergeet-mij-nietje, biggenkruid, knopig helmkruid, zeegroene rus, waterpeper, hondsroos, gewone raket, geoord helmkruid, valeriaan, sint Janskruid, watermuur, dassenlatrine, akkerdistel, sleedoorn, moerasandoorn, wolfsmelk, knoopkruid, kruldistels, kleefkruid, wilde marjolein, rode klaver, brandnetel, hopklaver, bezemkruiskruid, witte honingklaver, koolzaad, oeverbies, lisdodde, bijvoet, beverdam/Tielebeek, dassenwissel, paardenbloem.

Beleef de natuur

Gebrande Kamp
FOTOREPORTAGES

Foto's bovenste rij: Hennie Dimmers
Foto's tweede rij: Bennie Musters

Foto boven: futen trekken hun spoor door het gladde water
Foto midden: hooibeest
Foto rechts: grote wederik

Ook Bennie Musters van de fotowerkgroep bezocht de Gebrande kamp de afgelopen zomer. Natuurlijk legde hij zijn indrukken van dit bio-diverse natuurgebied op de gevoelige plaat vast. Van de vele waterpartijen, zoals poelen en een open plas wordt gebruik gemaakt door diverse vogels. En op de grond trof hij een diversiteit aan insecten.

Lantaarntje, gevangen in een web

Oranje zandoog

Wespspin

Paddenstoelen in natuurgebied De Bruuk
Foto's: Miriam Pietz

Tijdens een excursie naar het natuurgebied De Bruuk in Groesbeek, maakte Miriam Pietz afgelopen herfst foto's van de daar rijkelijk aanwezige paddenstoelen.

Een selectie van die foto's heeft zij verwerkt in de hiernaast afgedrukte collages.

Paddenstoelencursus ….. hoe het begon

Tekst en foto's: Caroline en Roel Steinmann

"Een paddenstoelencursus! Leuk! Zullen we daar aan meedoen?"

Zo begon het. Dus we schreven ons in. Nou, het was meer dan leuk. Het was vooral heel boeiend, leerzaam en gezellig. Wij dachten nog wel iets te weten over paddenstoelen, maar bij nader inzien dus heel weinig. We zijn er inmiddels achter dat het een heel complex onderwerp is en dat er veel over te lezen en te vertellen valt. Dat laatste deed Elma dan ook, bevlogen en enthousiast. Daar word je door besmet en dat is nu juist de bedoeling.

Twee theorie-avonden, waarin ze ons liet zien hoe ongelooflijk belangrijk de wereld van paddenstoelen en schimmels is voor het evenwicht in de natuur.

En toen kwam de excursie op zaterdagochtend bij Bleijenbeek. Met een klein groepje het bos in. Het was een en al bewondering. We hebben zoveel gezien, dat hadden we zonder Elma nooit kunnen ontdekken. We kijken nu heel anders en kunnen er ook wat (een beetje) over aan anderen vertellen, dat is de mooie winst van deze cursus. Elma, heel erg bedankt, maar ook dank aan ieder die eraan meedeed, want samen ontdek je meer!

Zeldzame paddenstoelen

Tekst: Elma Burg; Foto's: Elma Burg en John Toonen

Tijdens de mini-cursus paddenstoelen zijn we een paar zeldzame paddenstoelen tegengekomen.

Reuzendikhoed (Leucopaxillus giganteus) Foto: John Toonen

Geringde vaalhoed (Hebeloma radicosum) Foto: Elma Burg

Bijna 20 grote witte paddenstoelen stonden half verscholen in het lange gras. Deze zeer zeldzame paddenstoel groeit in matig kalkrijk grasland, wat de specifieke groeiplek voor deze enorm grote zwam is. Ja, want groot is't'ie wel. De trechtervormige paddenstoel kan bijna 70 centimeter in doorsnede worden. De exemplaren die Coby en Miriam hebben aangetroffen waren ongeveer 30 cm groot. Ook heel respectabel.

Maar denk maar niet dat we met z'n allen direct wisten dat het om deze bijzondere paddenstoel ging. Coby had al gezocht en kwam met de suggestie van Reuzendikhoed. Dat werd ook ons uitgangspunt. Maar na de cursus hebben we gedroogd materiaal van de paddenstoel opgestuurd naar Machiel Noordeloos, een bekende Nederlandse mycoloog. Hij bevestigde dat het inderdaad om de zeldzame, bedreigde Reuzendikhoed gaat. Inmiddels is een deel van het gedroogde materiaal opgenomen in het herbarium van Naturalis in Leiden. Voor het voortbestaan van deze soort is het noodzakelijk dat we kalkrijke graslanden in stand houden en niet verloren laten gaan.

Foto's onder en rechts: Kersrode boleet (Aureoboletus gentilis)

Op het landgoed Bleijenbeek in Afferden hebben we de zeldzame Geringde Vaalhoed gezien. Deze paddenstoel stond in zijn eentje op de steile kleiwand van een diepe greppel in het beukenbos en kon al "in het veld" op naam gebracht worden. De wortelende steel is vaak verbonden met muizengangen, mollenlatrines of wespennesten. Hier wemelt het van de muizengangen, dus … De hoed is roomkleurig, de plaatjes zijn cappuccinokleurig en de steel heeft een vliezige opstijgende ring. Vergeet niet je neus eronder te steken: deze paddenstoel ruikt overtuigend naar bittere amandelen. De soort wordt ernstig bedreigd door verzuring en bemesting.

De tweede excursie, naar De Bruuk in Groesbeek, leverde een zeldzame buisjeszwam op: de Kersrode boleet. Ook deze paddenstoel konden we ter plekke op naam brengen. De hoed is karmijnrood gemarmerd of gevlekt, de knalgele buisjes zijn breed aangehecht, de steel versmald naar de voet. Maar nu moet je proeven: het slijm op de hoed smaakt zout! Je kunt deze boleet niet met een andere verwisselen. De kersrode boleet is zeer gevoelig voor vraatschade door insectenlarven en springstaarten. Hierdoor wordt de kans op sporenvorming verkleind, wat de zeldzaamheid vergroot.

In memoriam Ger Artz

Op 8 oktober bereikte ons het bericht dat Ger Artz was overleden. Ger is jarenlang lid geweest van de Landschapsbeheergroep.

Technisch een alleskunner! Hij heeft voor de bosploeg een keer de plankenzaagmachine gerepareerd. Dat lukte niemand anders! Ook heeft hij ons clubje geleerd hoe je hooiruiters moest maken. Ger was van boerenafkomst.

Hij vond het prachtig om met zijn quad met aanhangertje onze gereedschappen naar het veld te transporterren of materiaal af te voeren. Hij stond altijd klaar om te ondersteunen met zijn kennis en vaardigheden.

Jaren geleden moest Ger bij onze werkgroep stoppen omdat de lichamelijke klachten te groot werden. Daar had hij veel moeite mee, en wij als groep ook!

Ger had altijd goede zin: hij was een sympathieke en innemende man. Een teamspeler met een positieve instelling. Wij wensen zijn familie en naasten heel veel sterkte met dit verlies.

Namens de Landschapsbeheergroep,
John Toonen

Nestkastcontrole 2025

Tekst, tabel, foto's: Bennie Musters

Ook dit jaar heeft Bennie Musters de nestkasten weer gecontroleerd. Het aantal kasten en broedsels was iets minder dan vorig jaar, maar toch zaten sommige kasten aardig vol.

Als alle gegevens binnen zijn, worden de data digitaal verwerkt en vormen zo een zeer gewaardeerde en belangrijke bijdrage voor NIOO-KNAW (Nederlands Instituut voor Ecologie) in samenwerking met SOVON.

Vervolgens mogen wij, IVN'ers, ook jaarlijks delen in deze kennis. Zie hier het schema van afgelopen seizoen.

Naam coördinator	**Bennie Musters**
Broedjaar	**2025**
Totaal aantal nestkasten	**85**
Gemeente/Streek	Gennep - Ven Zelderheide, Landgoed Zelder

Vervolg en/of 2e legsels zijn de legsels die gestart worden min. 30 dagen na het 1e ei van de soort in dit jaar en eigen gebied

NESTKAST netwerk voor studies aan nestkast broeders	Totaal aantal legsels		Totaal aantal eieren		Totaal aantal uitgekomen jongen		Totaal aantal uitgevlogen jongen	
	1e legsels	**2e legsels**	**1e legsels**	**2e legsels**	**1e legsels**	**2e legsels**	**1e legsels**	**2e legsels**
Koolmees	18		164		163		162	
Pimpelmees	7		82		82		81	
Bonte Vliegenvanger	1		7		7		7	
Roodborst	1		6		6		6	
Huismus	2		6		6		6	
Spreeuw	1		4		4		0	
Witte kwikstaart	2		10		10		10	
Totaal aantal legsel/ei/jong	**32**		**279**		**278**		**272**	

Er zijn geen gegevens bekend van: zwarte mees, kuifmees, glanskop, matkop, boomkruiper, grauwe vliegenvanger, grote bonte specht, steenuil, kerkuil, gekraagde roodstaart, ringmus, kauw, holenduif, bosuil

In memoriam Wim Dimmers

Als een donderslag bij heldere hemel kwam op 7 november het bericht dat Wim Dimmers was overleden. Wim was natuurgids en jarenlang lid van de Landschapsbeheergroep. We herinneren ons Wim als een rustige, bedachtzame man.

Foto van de Landschapsbeheergroep.
Wim is de vierde van rechts. Hij staat achter zijn vrouw Hennie.

Samen met Hennie waren ze bijna altijd aanwezig bij activiteiten van de werkgroep. Een vaste waarde binnen de groep, een betrouwbare stille kracht! Wim genoot van het werken in de natuur op de zaterdagochtenden. Dat gezamenlijk doen met een groep gelijkgezinden bracht hem veel voldoening.

Dat veranderde zo'n 5 jaar geleden toen Wim een hartaanval kreeg. Daarna is hij nooit meer zover hersteld dat deelname aan de groep weer mogelijk was.

Stoppen was niet zijn keuze, maar fysiek werd het allemaal te zwaar voor hem. En dan nu dat plotselinge overlijden, op een veel te jonge leeftijd. Wij wensen Hennie, de kinderen en kleinkinderen heel veel sterkte met dit verlies.

Namens de Landschapsbeheergroep,
John Toonen

Informatie en tips voor deelnemers IVN-activiteiten

IVN is een actieve natuurclub. Regelmatig worden er natuurwandelingen georganiseerd waarbij je onder leiding van deskundige gidsen veel kunt leren over de flora en fauna in onze omgeving. Er wordt gezamenlijk gewerkt aan het beheer van ons landschap en er zijn regelmatig lezingen over diverse onderwerpen.
Het uitgebreide programma voor de eerste maanden van 2026 vind je op *pagina 27* van deze MaNie.

Algemene informatie lezingen

- Aanmelden via onze website is noodzakelijk voor lezingen. Dit in verband met het maximum aantal deelnemers en de indeling van de zaal.
- IVN-leden betalen € 3,00 en niet leden € 5,00. Koffie/thee in de pauze is inbegrepen.
- De zaal gaat een half uur voor aanvang open.

Tips voor deelnemers wandelingen

- Vergeet niet om stevige wandelschoenen te dragen, want de paden kunnen soms oneffen of modderig zijn.
- Neem een flesje water en een kleine snack mee voor onderweg.
- Controleer vooraf de weersverwachting en kleed u gepast aan.
- Houd rekening met de natuur en respecteer de flora en fauna die u tegenkomt.

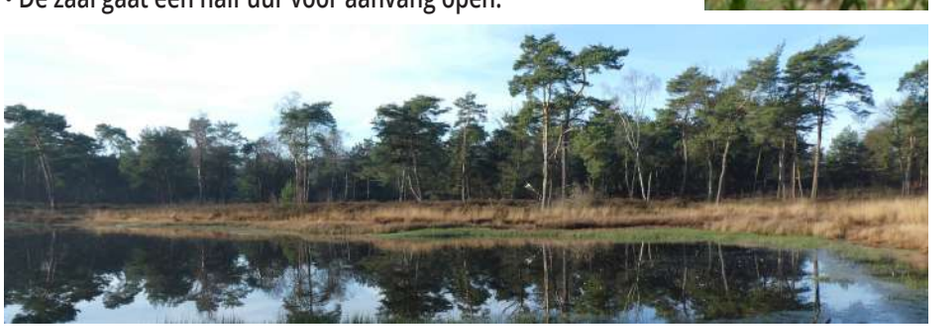

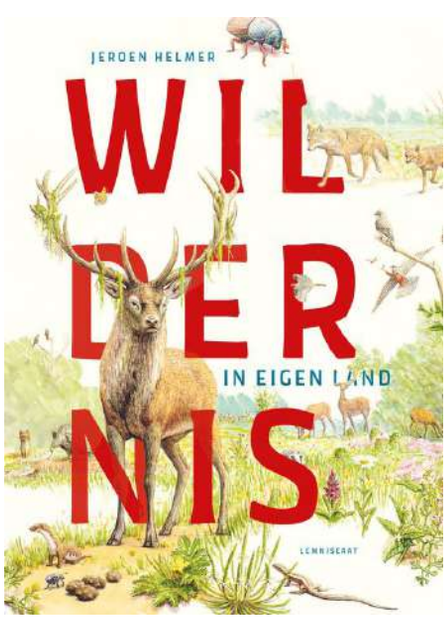

De redactie bij een gezinswandeling

Tekst en foto's: Germa Vloet

We kregen een uitnodiging van Myriam om mee te gaan met de gezinswandeling op zondag 19 oktober om 10:00 uur. De gezinswandeling wordt 1 à 2 keer per jaar georganiseerd door de Groentjes-werkgroep. Voorheen vond deze als kastanjewandeling plaats bij De Diepen maar nu worden ze binnen het hele IVN Maas en Niers-gebied gehouden. De gezinswandeling is niet alleen bedoeld voor de Groentjes. Juist niet! De meeste jeugdige deelnemers zijn lid van *de Groentjes* maar nu mogen ze zusjes, broertjes, vader, moeder en oma's en opa's meenemen. En dat gebeurde dan ook.

Op de fiets naar Bleijenbeek waar vijf IVN-gidsen aanwezig waren. De belangrijkste was de man met de sleutel van de poort, Peter Thönnissen. Verder was er een behoorlijke groep kinderen, ouders en grootouders verzameld. Door de poort, op het terrein van de ruïne werd een stuk historie verteld en we bekeken plekken die anders niet toegankelijk zijn, zoals de bomenlaan, de binnenplaats en de bovenste verdieping. Helaas was de vleermuizenkelder niet beschikbaar omdat de vleermuizen niet gestoord mogen worden in hun rustperiode.

Aan de kinderen werden vragen gesteld. Die werden soms beantwoord door een (onoplettende – of juist oplettende) ouder. Samen kwamen er in ieder geval veel goede antwoorden.

Aan een aantal deelnemers heb ik gevraagd waarom ze vandaag zijn meegekomen. Een oma uit de gemeente Gennep is hier met haar kleinzoons en hun ouders. Ze houdt zelf ook van de natuur en was ooit natuurouder. De kinderen op school vonden dat erg leuk. Maar ze was nog nooit bij Bleijenbeek geweest, dus dit was een mooie gelegenheid. En ze vindt het mooi, zeker de moeite waard.

Een vader zei: "mijn zoon vindt het hartstikke leuk bij het IVN en gaat vaak naar de Groentjesactiviteiten". Hij vindt dat de IVN-vrijwilligers belangrijk werk doen. Kinderen zouden ook op school meer over de natuur moeten leren en naar buiten gaan, vindt hij.

En er is een opa. Hij gaat vaker met de kleinkinderen op stap. Zijn kleindochter slaat geen IVN-activiteit over. Ze weet ook altijd wel iets te vinden en te ontdekken. Alles aan de natuur is leuk! Daarom wil ze wel archeoloog of bioloog worden. De speelvelden van opa's eigen jeugd liggen in Afferden, Heijen en Gennep, ook rond Bleijenbeek. Dus alle reden om vandaag ook samen hier te zijn. Deze opa vertelt *op bladzijde 17 van deze MaNie* zijn beleving van de wandeling.

Na afloop van de bezichtiging van de ruïne hadden onze gidsen nog een warme verrassing. Koffie/thee en warme chocolademelk met slagroom met een lekker koekje stonden klaar om deze toch wat frisse ochtend mee af te sluiten. Alle reden voor een applaus voor deze mooie en interessante ochtend.

Natuurbelevingscursus voorjaar 2026

Tekst en foto's: John van Himbergen

Ben je benieuwd naar de verhalen over de prachtige natuur in onze omgeving, zoals de Maasduinen, de Bergerheide en de Maasheggen? Dan is de natuurbelevingscursus die IVN Maas en Niers in april en mei 2026 organiseert echt iets voor jou!

Tijdens theorieavonden van deze cursus vertellen onze natuurgidsen over het ontstaan van het landschap en de planten en dieren die er leven. Ook het agrarisch natuurbeheer, waarmee we de natuur een handje kunnen helpen, komt aan bod. Tijdens de excursies gaan we 's ochtends vroeg op pad om vogels te spotten, zoeken we in een poel naar salamanders en ander waterleven en leren we tijdens wandelingen meer over geologie, planten en insecten.

De cursus bestaat uit acht bijeenkomsten

De vier theorieavonden zijn op woensdag 8 en 15 april, 6 en 27 mei van 19:30- 21:30 uur in het IVN-clubhuis, Kampweg 10 in Gennep.
De vier excursies worden gehouden op zaterdag 11 en 18 april, 9 en 30 mei. De excursies van 11 april, 9 en 30 mei zijn van 10:00 tot 12:00 uur. De vroege vogelexcursie is 18 april van 7:00 tot 9:00 uur.

Inschrijven kan vanaf 1 februari 2026 tot uiterlijk 15 maart 2026 via het aanmeldformulier op de website van IVN Maas en Niers (www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers). Er is plaats voor maximaal 20 deelnemers. Kosten zijn € 40,00 voor IVN-leden en € 65,00 voor niet-leden.
Ben je nog geen IVN-lid? Overweeg dan een lidmaatschap voor slechts € 25,00 per jaar. Als lid ontvang je onder meer korting op het cursusgeld en lezingen, en krijg je vier keer per jaar het IVN-blad 'Mens en Natuur' en drie per jaar ons clubblad MaNie.
Met de bevestiging van deelname ontvang je de informatie voor het overmaken van het cursusbedrag.

Voor vragen over deze cursus kun je terecht op het e-mailadres: educatie@ivn-maasenniers.nl .

Rabo ClubSupport

Raboclubsupport 2025 heeft voor IVN Maas en Niers €459,58 opgebracht. Hiervoor hartelijk dank aan de Rabobank en aan allen die op ons hebben gestemd.

Dit jaar is de opbrengst voor de "Roofvogel- en Uilenwerkgroep" en voor "Algemene bestuurszaken".

Rabobank

Prijsvraag: "Kom over de brug"

Tekst en foto's: redactie MaNie

Ook in deze MaNie hebben we weer een prijsvraag! Deze keer gaat het over de bruggen en bruggetjes in het werkgebied van IVN Maas en Niers. Dat zijn er best veel. Hoe beter je het gebied kent, hoe meer je er zal herkennen. We hebben hieronder de afbeeldingen geplaatst van 9 bruggen. Ze zijn gemerkt van A t/m I. We vragen je de locatie zo nauwkeurig mogelijk te omschrijven.

Als je daarmee klaar bent, stuur je jouw oplossing voor 1 februari 2026 per e-mail naar: redactie.manie@ivn-maasenniers.nl, met als onderwerp 'Bruggen'. Onder de goede inzendingen verloten we het Natuurboek 2025 ***'Muizenleven'*** van Eva Meijer.

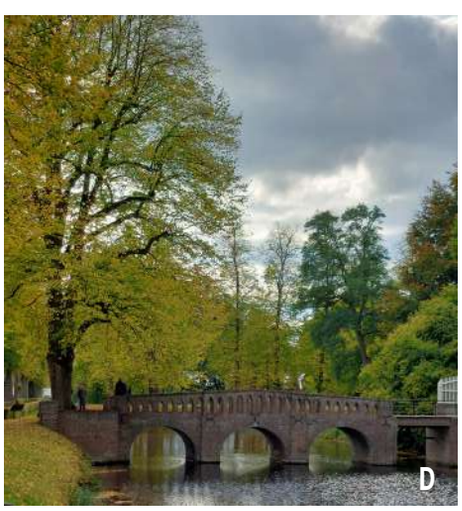

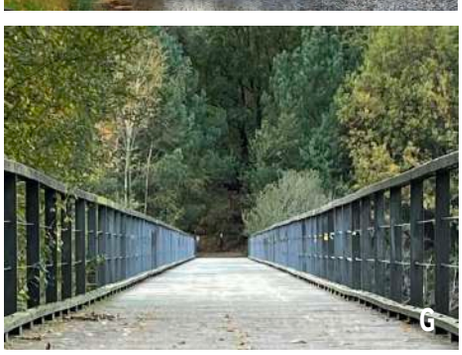

Nationale natuurwerkdag 2025

Tekst: John Toonen; Foto's: Bennie Musters en John Toonen

Zaterdag 1 november was het weer de nationale natuurwerkdag. Naar jarenlange traditie doen we dit elk jaar in samenwerking met Staatsbosbeheer. We zoeken altijd een locatie en dat werd dit jaar een thuiswedstrijd voor ons: we zijn aan het werk gegaan op het voormalige NATO-terrein; onze achtertuin waar we met onze Landschapsbeheergroep vaker onze handen uit de mouwen steken.

Er was een mooie opkomst. Rond de 30 personen, sowieso onze eigen Landschapsbeheergroep, de jeugdwerkgroep en een aantal personen die zich via de site hadden opgegeven.

Na het welkomstwoord van boswachter Andy Liebrand startten we rond 09:00 uur met de werkzaamheden: een verbinding tussen twee heideterreintjes weer vrij maken van opslag. Het knippen en zagen van met name Amerikaanse eik. Deze boomsoort is daar aangeplant in de tijd dat het NATO-terrein werd gebruikt voor opslag van munitie. Doel was de bunkers aan het zicht te onttrekken.

Beleef de natuur

Een klein beetje regen was geen probleem. Al snel werden kledingstukken uitgedaan en met een regenjasje aan werkten we verder.
Koud was het niet. Boswachter Andy ging met de jeugd bij het 'huttenbouwbos' snoeien. De takken werden meteen gebruikt om er een grote hut van te bouwen. Dat was een goede stimulans en er werd dan ook flink doorgewerkt door de jeugd!
Om 10:30 uur was het pauze en Staatsbosbeheer had voor een aantal heerlijke vlaaien gezorgd. Het begon harder te regen maar onder de gespannen tarp was het een gezellige drukte. Toen de koffie op was zijn we nog even opnieuw gestart, maar de regen hield aan en het moest natuurlijk wel leuk blijven. Dus besloten we om eerder te stoppen.
Desondanks hebben we toch ontzettend veel gezaagd en geknipt. Dat is het voordeel van veel handen die, zoals het spreekwoord zegt: het werk licht maken.

Het snoeiafval wordt opgeruimd door de bosploeg van Dichterbij, die zo een belangrijke bijdrage levert aan deze werkdag.
Een mooie bijkomstigheid, ik heb de personen die zich via de site hadden aangemeld gesproken en over onze groep verteld. Ze waren geïnteresseerd en ik mag ze voor komende werkzaamheden benaderen. Dus waarschijnlijk heeft onze Landschapbeheergroep er binnenkort een paar nieuwe leden bij.

Heb jij ook interesse in onze werkgroep? Mail dan naar:
landschapsbeheer@ivn-maasenniers.nl

De GROENTJES

Tekst: Myriam van Breevoort
Foto's: Myriam van Breevoort
en beeldbank IVN

Programma januari - juni 2026

Groentjesleden ontvangen extra informatie in de week voorafgaand aan elke activiteit.
Meedoen? Dan graag aanmelden per e-mail: groentjes@ivn-maasenniers.nl

Zondagmiddag
11 januari

Nieuwjaarswandeling: op zoek naar de winter op de Looierheide.

14:00 - 17:00 uur

Zondag 15 maart

Diersporen zoeken en vinden in het bos.

10:00 - 12:00 uur

Zondag 17 mei

Biodiversiteit, 100 soorten zoeken rondom ons clubhuis.

10:00 - 12:00 uur

Zondag
8 februari

Insectenhotelletjes maken en leren over (wilde) bijen.

10:00 - 12:00 uur

Zaterdag 11 april

Bomen herkennen, bloesem en vruchten.

Locatie: appelboomgaard bij Frank in Siebengewald.

14:00 - 16:00 uur

Zaterdag 6 en/of
zondag 7 juni

Nationale slootjesdagen

Nadere info volgt nog.

De Oehoe

Tekst en foto's: Myriam van Breevoort

De Oehoe is één van de grootste uilen ter wereld en ziet er indrukwekkend uit met grote oranje ogen en lange oorpluimen op zijn kop.

Oehoes jagen 's nachts op muizen, konijnen en eten ook andere vogels. Het is een echte nachtelijke superjager!

De Groentjes hebben hele grote braakballen uitgeplozen en ook andere prooiresten, zoals de botjes en stekels van een egel gevonden. Op de foto's hiernaast zie je een paar voorbeelden.

Natuurwerkdag
GROENTJES

Tekst en foto's: Myriam van Breevoort

Zaterdag 1 november, het was een kletsnatte dag. Maar toch deden de Groentjes mee met de Nationale Natuurwerkdag.

De boswachter legde uit wat er moest gebeuren op het oude NATO-kamp. Berken en Amerikaanse eiken overwoekeren het hele gebied, als we het laten gaan is straks de heide verdwenen en hebben de inlandse eiken geen kans meer om goed te groeien. En dat heeft ook gevolgen voor de insecten en andere dieren die in dit gebied thuishoren.

De kinderen kregen de opdracht om, in de buurt van het 'huttenbouwbos' aan het natuurbelevingspad, de stammetjes zo dicht mogelijk bij de grond af te zagen. De bedoeling is dat de bomen uiteindelijk uitgeput raken en niet meer zo hard groeien.

De Groentjes bouwden met de afgezaagde takken een mooie nieuwe hut. Deze was extra mooi doordat er nog heel veel gekleurde herfstbladeren aan de takken zaten. Na een uurtje of anderhalf zagen, sjouwen en bouwen, was iedereen wel doorweekt. En het begon steeds harder te regenen. Dus was er een korte pauze met drinken en vlaai bij de boswachtersauto's, waarna we terugliepen naar 't Leger.

PRIJSUITREIKING

Tekst en foto's: Myriam van Breevoort

Zaterdag 1 november | **Nadat de Groentjes waren uitgewerkt op de Natuurwerkdag liepen we terug naar 't Leger. Hier kregen Menzo en Dex hun prijs uitgereikt. Zij hadden het goede antwoord gemaild op de prijsvraag in de vorige editie van de MaNie.**

Het antwoord was *"woelmuizen"*. Beide jongens kregen een IVN loeppotje. Dex kreeg een mooi boek over Valken en Menzo mag een excursie uitzoeken om die samen met zijn klas bij IVN Maas en Niers te komen doen.

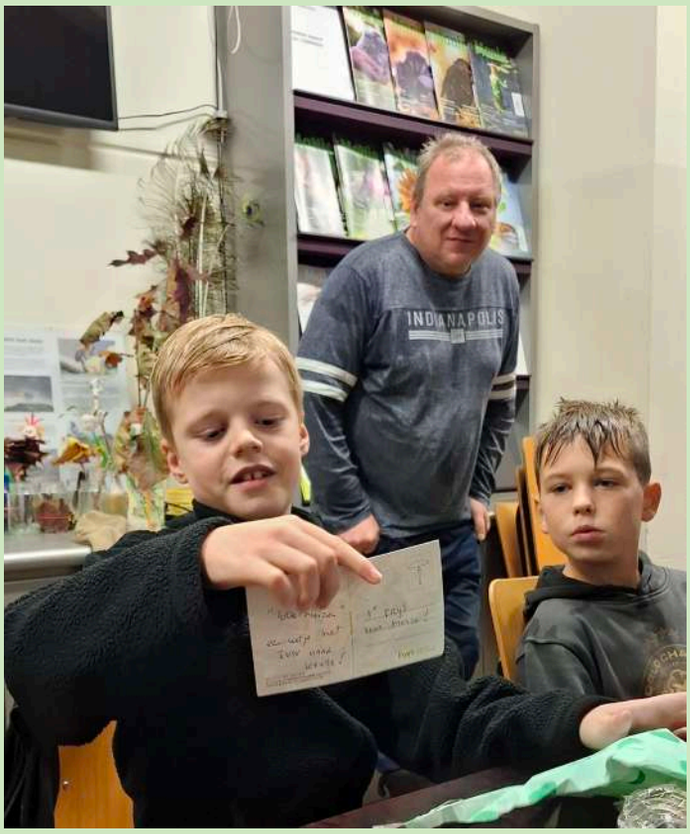

Foto boven: Dex

Foto links: Menzo

Appels voor appelsap en appeltaart

Tekst en foto's: Myriam van Breevoort

Eind september ontvingen wij een berichtje van Frank. Hij had heel veel appels in zijn tuin! Zelf had hij al 200 kilo geplukt om sap van te laten persen. En nog lagen en hingen er heel veel appels! De Groentjes mochten op een woensdagavond in Siebengewald komen rapen. Dat was nog eens een leuke activiteit!

Met tassen en manden vol gingen we weer terug toen het donker werd. Thuis werden er appeltaarten gebakken en appelmoes gemaakt. En we hebben een afspraak gemaakt met Frank, in het voorjaar komen we voor een excursie naar de bloeiende bomen! En dan gaan we volgend najaar weer rapen en ook mee met Frank naar de mobiele appelpers om appelsap te maken.

Groentjes bij ruïne Bleijenbeek

Tekst: Joop Peeters | Foto's: Germa Vloet

Op zondag 18 oktober hebben we, Day Doornwaard en haar opa Joop Peeters en een enthousiaste groep kinderen van IVN Gennep, een bezoek gebracht aan de ruïne van Kasteel Bleijenbeek in Afferden. Het was een leerzame en avontuurlijke ochtend vol ontdekkingen in de natuur én de geschiedenis.

Aankomst en ontvangst

We verzamelden ons in de ochtend bij de ingang van het landgoed. Na een korte wandeling kwamen we aan bij de indrukwekkende ruïne. De sfeer was meteen mysterieus: dikke muren, overwoekerde stenen en resten van wat ooit een machtig kasteel was.

Rondleiding en uitleg

Eén van onze begeleiders gaf een korte uitleg over de geschiedenis van Kasteel Bleijenbeek. De kinderen luisterden aandachtig naar verhalen over ridder Marten Schenk van Nydeggen, belegeringen in de 16e eeuw en de latere verwoesting tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het was bijzonder om te bedenken dat we op een plek stonden waar zoveel geschiedenis heeft plaatsgevonden.

Ontdekken en beleven

De kinderen mochten onder begeleiding van Peter Thönnissen de omgeving van de ruïne verkennen. Ze bekeken de dikke kasteelmuren, zochten naar oude bouwmaterialen en stelden nieuwsgierige vragen over hoe mensen vroeger leefden.
De ruïne prikkelde duidelijk de verbeelding!
We hebben ook aandacht besteed aan de natuur rondom het kasteel. Er werden insecten gezocht, bladeren verzameld en vogels gespot. De combinatie van cultuur en natuur maakte het bezoek extra waardevol.

Afsluiting

Na een beker warme chocomel en een koekje in het gras sloten we een leuke ochtend af.

Conclusie

Het bezoek aan ruïne Bleijenbeek was een groot succes. De kinderen leerden niet alleen over de geschiedenis van deze bijzondere plek, maar ook over de natuur eromheen. Een perfecte IVN-dag waarin verwondering, ontdekking en plezier centraal stonden.
We kijken nu al uit naar ons volgende avontuur in de natuur!

Feestdag 16 november 2025

Tekst en foto's: Germa Vloet, René Elich

Op 16 november organiseerde het bestuur een feestdag als waardering voor het vele werk van de vrijwilligers. Na ontvangst met een lekker stukje vlaai bij de koffie/thee volgde een kort officieel gedeelte.

Eerst werd een moment genomen om onze overledenen te herdenken. Daarna zijn de 25-jarige jubilarissen gehuldigd. Naast een certificaat ontvingen ze een mooi fossiel als aandenken. Hierna had men de keus om een korte wandeling te maken of gezellig in 't Leger te blijven kletsen.

Tijdens de wandeling onder leiding van de Groentjes-gidsen liepen we de route die ook met kinderen gelopen wordt. Deze ging onder andere over een geheim paadje, hoogteverschillen, rendiermos en het vertelbos. Het blijkt dat overal wel een verhaaltje (over) te vertellen is. En bij het vertelbos mochten we zelf aan de slag. De verhalen kwamen los aan de hand van een kaartje of een onderweg gevonden eikenblad. En dan maakt het niet uit of je kleine of grote mensen in de kring hebt zitten.

Daarna konden we ons weer binnen of buiten bij het houtvuur opwarmen met een lekkere kop soep en bijpraten met de andere aanwezigen. Kortom: een gezellige middag, waarvoor we de organisatie bedanken.

Over het onderhoud van 't Leger

Tekst: Jeroen Jorna; Foto's: Myriam van Breevoort, Jeroen Jorna

Met het schrijven van dit stukje voor de MaNie ben ik begonnen op een dinsdagmiddag, terwijl er boven mijn hoofd wordt gewerkt aan de nieuwe schoorsteen op het dak. De schoorsteenveger keurde ons rookkanaal begin dit jaar af en wij konden de houtkachel daarna niet meer gebruiken. Om de kosten te drukken voor een nieuw rookkanaal zijn we op zoek gegaan naar een sponsor en vonden die in Warmteservice uit Heijen. Zij hebben alle onderdelen tegen kostprijs geleverd wat ons heel veel geld scheelde. En nu is de dakdekker, Teunissen van Kempen, bezig met de installatie. Bij elkaar een besparing van ongeveer 1600 euro.

Om als nieuw lid wat meer over de geschiedenis van 't Leger te weten te komen, heb ik het stuk van de toenmalige voorzitter Henk Hendriks uit MaNie 88 van juni 2007 gelezen. Dat jaar opende IVN Maas en Niers na een langdurige verbouwing 't Leger. Deze verbouwing werd grotendeels door vrijwilligers uitgevoerd. Achttien jaar na de oprichting van onze afdeling in 1989, hadden we een eigen clubhuis!

Sinds begin dit jaar is een groep leden druk met het onderhoud van 't Leger. Er wordt geschilderd, schoongemaakt, gezaagd, het groen gesnoeid, kasten en vitrines opgeruimd en opnieuw ingeruimd en er zijn nog veel meer nuttige dingen gedaan.

Het begon allemaal met opmerkingen van leden dat het stoffig werd in het clubgebouw en er een frisse wind door 't Leger moest. Het afkeuren van het rookkanaal door de schoorsteenveger was de trigger om iets op te starten. Met een paar leden hebben we een inventarisatie gemaakt van de wensen en onderhoudspijnpunten van het gebouw. Het is best een lange lijst geworden.

Een korte, niet volledige, opsomming uit de lange lijst van dingen die we doen:

• De binnen- en buitenkant van het gebouw wordt geschilderd en kan er weer vele jaren tegen.
• De kasten en vitrines in het hele gebouw zijn leeggehaald, schoongemaakt en opnieuw ingericht.
• De opgezette dieren die overal in het gebouw te vinden waren, zijn beoordeeld op conditie en de mooiste dieren zijn op een nieuwe plek bij de ingang/uitgang van de grote zaal opgehangen.
• Er is een kapstok gemaakt voor de natte jassen bij lezingen en andere bijeenkomsten.
• Koelkasten zijn verplaatsbaar gemaakt.
• Er is een beschrijving gemaakt voor het gebruik van het grote scherm in de zaal.
• Rondom het gebouw en de vijver is landschapsbeheer elke dinsdag druk met onderhoud van het groen.
• Enzovoort ....

En de onderhoudslijst leeft, dus er blijft altijd wel wat te doen, bijvoorbeeld:
• Onderdelen van de elektrische installatie vervangen.
• Waterleiding kapschuur moet gerepareerd worden.
• Tijdschakelaar voor buitenverlichting installeren.
• De houten letters bij de ingang met de naam van ons clubhuis zijn aan onderhoud toe.
• Enzovoort . . . .

Veel van de leden die toen de schouders onder de verbouwing en onderhoud van 't Leger hebben gezet zijn helaas nog onbekenden voor mij, maar de sfeer en het enthousiasme wat de MaNie van 2007 ademt, lijkt op wat ik nu ook zie en daar word ik heel blij van.

Wil je meehelpen met het onderhoud, neem dan contact op met mij, zie adressen in de MaNie.
Met dank aan landschapsbeheer, Dorien, Myriam, Miriam, Coen, Theo, Herman, René en alle anderen die soms een handje komen helpen.

Daar was eens .....!

Tekst Peter Megens

Ik zit te kijken naar een fossiel aan de muur. Een kleine afdruk van een visje [+/-15cm] , "Knightia eocaena". Ooit gekocht op vakantie in de Harz, DL. In een gigantische fossielwinkel. Ik heb daar wel een dik uur rond gestruind. Ik wilde altijd al zoiets hebben, maar dacht dan: *"Wat heb je eraan? Het is een hebbedingetje"*. Door de overvloed aan fossielen ben ik toch overstag gegaan. Geen spijt! Het is leuk om naar te kijken. Maar wat me het meest fascineert is de ouderdom.

Het fossiel is 50 miljoen jaar oud. Ik zit te kijken naar iets wat 50 miljoen jaar geleden, in de staat Wyoming rondzwom. Niet te geloven! ***Knightia*** is allang uitgestorven maar toch doet het iets met me.

Maar waarom is het uitgestorven?

Dat is een lastige vraag. Tijden veranderen en planten en dieren zijn aangepast aan de omstandigheden van de tijd. Als de omstandigheden veranderen moet het leven zich hierop aanpassen. Prooidieren als reeën, hebben een steeds beter aangepast lichaam gekregen, om snel aan hun predator te ontkomen. Zo niet, dan waren ze inmiddels uitgestorven. Dat geldt ook voor de predator; ook die moest sneller of slimmer worden. Dat heet evolutie. **Knightia** ging niet mee met de tijd en is verdwenen. Maar misschien ook niet. De Knightia deelt zijn voorouder met de haring. Er zit waarschijnlijk nog altijd een beetje Knightia in de haring van vandaag.

Buitenbeentjes

Ook is er ooit een buitenbeentje geweest: de Okapi. Hij had een iets langere nek. Okapi's zijn bosdieren en hebben niks aan een lange nek. Maar toen de bossen langzaam verdwenen, had die langere nek plotseling een voordeel [voedsel concurrentie]. Daarom loopt er nu een Giraf op de savanne. Er is ooit een evenhoevig landzoogdier [pakicetus] geweest, dat zijn heil zocht in het water. Het veranderde langzaam in wat we tegenwoordig een walvis noemen. Over deze aanpassingen gingen nogal wat jaren heen. Genen spelen een gokspel. Soms is er een goede gok en gaat het leven richting een haring of een giraf. Prima aangepast aan de huidige omstandigheden, maar geen garantie voor nog eens één miljoen jaar. De genen blijven zich aanpassen aan de omstandigheden en gelegenheden van het moment. En dat kan ook snel gaan; lees maar eens: ***"Darwin in de stad"*** van Menno Schilthuizen.

Waar wil ik heen? De mens stuurt de evolutie ook. Landbouwgewassen en dieren zijn veranderd door toedoen van de mens. Het graan met de grootste korrels werd bevoordeeld. Dat graan hoefde alleen maar grotere korrels te produceren en kreeg hiervoor bescherming van de mens. Het wilde zwijn werd een varken. Evolutie! Ook door soorten, die nauw aan elkaar verwant zijn, te kruisen ontstaan er nieuwe variaties. De loganbes bijvoorbeeld, is een kruising tussen een framboos en een braam. Deze doornloze struik heeft grote, rode vruchten met een zoete tot zachtzure smaak. We dobbelen met genen.

Tegenwoordig vinden we dit een omslachtige manier. Het kost veel tijd en geld. En de uitkomst is onzeker. Er is een nieuwe manier van veredelen. Genetische manipulatie, CRISPR! Dat is een afkorting van: Clustered Regularly Interspaced Short Palindromic Repeats! Simpel gezegd: we halen een gen uit een plant of dier en schieten die in een andere levensvorm. Een bekend voorbeeld is de gouden rijst. Deze soort produceert na manipulatie, vitamine A. In gebieden waar hiervan een tekort is, is het een belangrijke toevoeging. De mogelijkheden zijn legio. Medicijnen kunnen via het voedsel toegediend worden. We kunnen gewassen laten groeien op zilte grond. Landbouwgewassen kunnen we tegen insectenvraat beschermen enz. Het klinkt geweldig! En dat is het ook. We kunnen de voedselproductie enorm verhogen en zo hongersnood tegengaan. Veel ziektes kunnen we genezen.

Genen

Maar is het allemaal veilig en verantwoord? Een gen van een roos kan op een natuurlijk manier nooit in een tomaat komen. Nu wel!

Wij creëren nieuw leven buiten de natuurlijke evolutie om. Wat als die gemanipuleerde plant kruist met wilde soorten? Weten we wat de gevolgen hiervan kunnen zijn? En is het ethisch verantwoord om een gen van een wortel in een varken [of andersom] te plaatsen? Zo is er al een gen van een vis uit de Zuidpool in tomaten [vistomaten] geplaatst. Het is een antivries gen zodat de vruchten vorstbestendig zijn. De Wereldhandelsorganisatie tikte de EU op de vingers omdat ze deze producten weigerde. We zijn gebonden aan handelsovereenkomsten en kunnen geen producten weigeren zonder goede reden. We moeten wetenschappelijk kunnen aantonen dat dit voedsel risico's met zich meebrengt. Daar zijn nog geen bewijzen voor. In 2000, is een wit konijn geïmplan-

teerd met een fluorescerend gen uit een kwal. Het resultaat was een groen lichtgevend konijn. Gezond verstand zegt, dat dit toch niet helemaal normaal is. Voorzichtigheid is hier toch zeker op zijn plaats. Wat zijn de gevolgen van deze nieuwe technieken?

Genen staan niet op zichzelf. Ze werken samen met andere genen. Het gaat om de interactie tussen genen. DNA is net een piano. Je slaat de toetsen aan en krijgt een melodie. Maar je kunt ook andere toetsen aanslaan. Alle cellen in ons lichaam hebben dezelfde informatie. Door bepaalde genen aan en uit te zetten maken we bot, huid, zenuw of levercellen. Wat gaan nieuwe vreemde genen op den duur doen?

Genen hebben ook een verleden. Zo kunnen ze in het verleden een andere taak hebben gehad. Ze zijn dus niet statisch. Een goed voorbeeld is de Hongerwinter in 1944/1945. Kinderen van die tijd hebben tegenwoordig last van allerlei kwalen die terug te leiden zijn op hun DNA. Het DNA van de moeder reageert op de stress en geeft een andere boodschap door. Zij geeft dat vervolgens door aan haar kind, kleinkind en achterkleinkind. We noemen dat epigenetica. De DNA-code is niet veranderd maar hij heeft wel een andere boodschap.

Het DNA reageert op allerlei vreemde situaties van het leven, zoals bijvoorbeeld stress, voeding of milieu. Veel gerespecteerde wetenschappers waarschuwen voor ernstige en nadelige gevolgen. CRISPR bestaat nu eenmaal en negeren of net doen of het niet bestaat is geen optie. We moeten wel rekening houden met het feit, dat een soort uit interactieve genen bestaat, waarvan de werking vaak afhangt van de genen er omheen. Er kan veel, of beter gezegd, wat kan er niet. Wat met dieren kan, kan ook met mensen. Er kunnen veel goede dingen, maar ook veel slechte. De mens kan veranderen in iets wat niet meer lijkt op Homo Sapiens. CRISPR heeft geweldige vooruitzichten. Maar laten we hopen dat we goed ons verstand blijven gebruiken! En dat hebzucht en macht geen rol spelen.

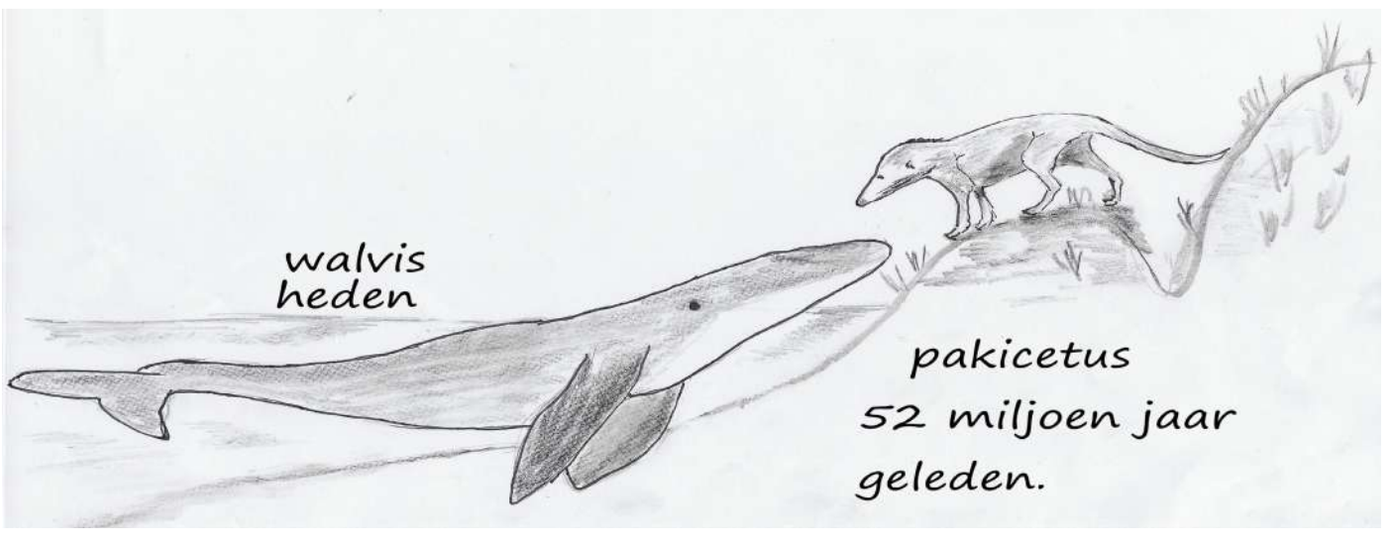

De natuur als kunstenaar

Afbeeldingen: Andries Knevel

Minicursus paddenstoelen

Tekst en foto's Miriam Pietz

Vogels en paddenstoelen zijn mijn grote natuurliefde; ik kan er geen genoeg van krijgen. De minicursus paddenstoelen was een mooie gelegenheid om nog meer te weten komen over deze schimmels. De cursus werd door de super enthousiaste Elma Burg gegeven, die haar kennis op een hele prettige manier weet over te brengen.

De cursus bestond uit twee lesavonden en een paddenstoelenwandeling. De eerste lesavond was op 23 september en was opgebouwd met een stukje theorie en praktijk. Je werd gevraagd om zelf een paddenstoel mee te nemen; hiermee mocht je dan oefenen met het op naam brengen van de paddenstoel met behulp van kenmerken en determinatiesleutels uit de "Veldgids Paddenstoelen" van Nico Dam. Een hele klus, met veel kijken, ruiken, voelen en puzzelen. Mooi om te zien dat iedereen een andere paddenstoel bij zich had, van groot tot klein. Eentje sprong er toch echt uit toen deze op tafel werd gelegd. Die was van Coby. Zo'n grote had ik nog nooit gezien. Maar dat Elma deze gigant ook niet kende was toch wel heel bijzonder. Dan moet het toch wel een heel uniek exemplaar zijn. Elma begon letterlijk een beetje te stuiteren toen uit het boek bleek dat het waarschijnlijk de reuzendikhoed was, een zeer zeldzame paddenstoel. Op bladzijde 7 van deze MaNie lees je meer over deze reuzendikhoed en hoe hij door Nederland is gereisd om beoordeeld te worden.

Reuzendikhoed

Tijdens de tweede lesavond op 30 september kwamen we meer te weten over waar paddenstoelen groeien, hoe ze zijn opgebouwd en hoe je ze onder andere kunt herkennen aan hun geur, smaak en eventuele melksap. Er zijn plaatjespaddenstoelen, boleten, wasplaten, buikzwammen en nog veel meer. Paddenstoelen zijn een onmisbare schakel in de natuur.

Er waren 2 paddenstoelenwandelingen. Eén op de ochtend van 11 oktober bij landgoed Bleijenbeek in Afferden en de week daarop op 18 oktober bij de "de Bruuk" in Groesbeek. Helaas kon ik er in Bleijenbeek niet bij zijn. De dag erna ben ik met Coby dezelfde wandeling gaan lopen. Wat een diversiteit, zelfs een paar zeer zeldzame paddenstoelen passeerden de revue. Heel indrukwekkend vond ik toch wel het ieniemienie kogelzwamminnend meniezwammetje. Een rood zwammetje dat op de roestbruine kogelzwam parasiteert, deze is alleen met de loep goed te zien. (zie foto rechts onder)

En dan de prachtige langsteelfranjehoeden, die met hun parabole hoedjes lijken te dansen op hun lange stelen en waarbij de zwarte sporen de onderstaande hoedjes gemakkelijk bestuiven. De porseleinzwam blijft je betoveren met het doorschijnende hoedje wanneer je deze van onderaf bekijkt. Op enkele plekken leek het zelfs of er varkens in de grond begraven waren omdat er oren boven de grond uitstaken, dit waren gewone varkensoren.

Gewoon varkensoor

De paddenstoelenwandeling bij de Bruuk liet geheel andere paddenstoelen zien omdat hier veel eikenlanen zijn. Daar waren veel ectomycorrhiza paddenstoelen te vinden, dat zijn paddenstoelen die met hun schimmeldraden een samenwerking aangaan met de boomwortels. Een win-win situatie, de paddenstoel krijgt door het directe contact met de fijne boomwortels suikers om zelf te groeien en geeft water en belangrijke voedingsstoffen terug aan de boom. Een voorbeeld hiervan is de gele knolamaniet. Het bijzondere in de Bruuk was dat hier de witte variant volop te zien is. Als je goed naar het hoedje keek vielen tevens de rode vlekjes op, het schijnt een bacterie te zijn. (zie foto bovenaan volgende pagina).

Russula's waren er in meerdere soorten te zien, zoals de smakelijke, de vissige en de zwartpurperen russula. De naamgeving laat niets aan de fantasie over: het smaakt lekker, ruikt naar vis of heeft een zwartpurperen hoed. Een determinatiekenmerk in het veld is dat het steeltje breekt als een krijtje. Een cursiste vroeg, hoe klinkt het geluid dan van een brekend krijtje?

Rood meniezwammetje op de roestbruine kogelzwam

Gele knolanemiet (witte variant)

Witte kluifzwam

Dit werd door Elma direct in de praktijk omgezet. We gingen in een kring staan toen deze cursiste het russulasteeltje brak, het klonk zowaar als een krijtje dat je doormidden breekt.....krak.

Zo klinkt het geluid van een brekend krijtje

Het gebied is ook geliefd bij hondeneigenaren die er graag met hun hond wandelen, langs het pad leek het of de honden op meerdere plekken hun kluifjes hadden begraven. Maar als je goed keek zag je dat het witte kluifzwammen waren, een bekerzwam en opruimer van dood plantenmateriaal (zie foto rechtsboven).

De giftige gewone krulzoom was ook volop te zien, met zijn ingerolde hoedrand. Een witte schimmel groeit graag over deze paddenstoel. Er stond een exemplaar met gekleurde guttatiedruppels. Dit zijn druppels vocht die worden uitgescheiden als de groeiende paddenstoel in een vochtige omgeving groeit en het overschot aan vocht kwijt moet raken. Deze druppels kunnen doorzichtig zijn of een gekleurde tint hebben.

Rode guttatiedruppel

Aan al het moois komt een eind, zo ook aan deze cursus met wandelingen. We werden nog verrast met een mooi '*certificaat paddenstoelencursus*', waarbij Elma een zeer sprekende tekst had geschreven: ***"De eerste sporen zijn uitgewaaid! SUCCES!".***

Dankjewel Elma voor het delen van jouw kennis en enthousiasme en voor de sporen die jij hebt laten uitwaaien.

Rode bacterievlekjes op hoed

Leuke dingen bij schoolexcursies

Tekst: Myriam van Breevoort

Boompje wisselen met een groepje kleuters.

Het spel wordt uitgelegd: Ieder zoekt een boom uit om tegenaan te staan. Eén kind is hem en moet een boom veroveren als er gewisseld wordt na 3 tellen. De eerste kleuter kan amper tellen. De tweede telt tot 3. Maar dan komt er eentje die zegt dat hij al tot 10 kan tellen en de volgende kan al tot 20! Zo wordt het een heel ander spelletje: "Wie telt het verst?"

Goed gelezen.

Met een groepje jonge schoolkinderen tijdens een herfstwandeling op het oude NATO-kamp. Er zijn mensen met grote, loslopende honden. Een van onze gidsen maakt de opmerking dat er op de borden staat `honden aan de lijn'. Ze krijgt een vervelende, brutale opmerking terug. Verderop tijdens deze wandeling komt de groep een mevrouw tegen die haar hond wel vast heeft. Een van de kinderen maakt de opmerking dat zij het bordje wel goed heeft gelezen.

Mijn magische Maas- en Niersplek

Het Esven

Tekst en foto's: Miriam Pietz

Zou je mij jaren geleden gevraagd hebben wat mijn magische Maas en Niersplek is, dan zou dit nooit het Esven in Afferden bij het Broedersbos zijn geweest. Ik woonde in Bergen en dat was toen toch echt het Driessenven. Nu woon ik sinds acht jaar in Afferden en kom zo nu en dan al wandelend bij het Esven. Het ligt in het Broedersbos in nationaal park "de Maasduinen".

De Maasduinen zijn ontstaan in de voorlaatste ijstijd, waarbij het zand uit de Maasbedding door de langdurige westenwinden is opgewaaid, waardoor de Maasduinen zijn ontstaan aan de oostzijde van de Maas. De grondsoort is opgewaaid dekzand, hele arme, fijne, maar ook droge zandgrond. Van oudsher was dit heideterrein, in de vorige eeuw (rond 1930) aangeplant voor de mijnbouw met grove den. Later heeft Staatsbosbeheer (beheerder en eigenaar) proefvakken met diverse bomen aangeplant, zoals lariks, douglasspar, fijnspar en ook beuk. Doel daarvan was om te onderzoeken welke bomen het meest geschikt zijn om te groeien op deze arme zandgrond. Het Esven is ontstaan door afgraving van het hele fijne zand, bedoeld voor het glas van de kassen in het Westland. Dit is in de vorm van een '**S**' afgegraven, waardoor het de naam Esven heeft gekregen. Om bij het Esven de natuurlijke waterstand (regenwater) te behouden zijn in de afgelopen jaren bomen gekapt waarbij diverse stobben zijn ontstaan. Het hout is afgevoerd voor verkoop. De heide is hierdoor ook deels teruggekomen. Door al deze ingrepen is het een prachtig en afwisselend stukje natuur geworden, waarbij de wisselingen van de jaargetijden de pracht nog eens benadrukken. Vooral in de herfst met de verkleuringen van de bomen.

Het is ook de favoriete plek van de familie staartmees. Wanneer ik er ook ben laten zij zich altijd vrolijk roepend horen en ook zien met hun lange staart. De raven lijken altijd verstoppertje met mij te spelen, geregeld hoor ik 'kroa-kroa', maar zien doe je ze niet. Ze verplaatsen zich snel en dan ineens zijn ze toch weer dichtbij. Het blijft een uitdaging; met een beetje geduld krijg je ze dan toch in het vizier als ze overvliegen met hun wigvormige staart. De zwarte specht speelt hetzelfde spelletje met een luid 'kru-kru-kru-kru' in de vlucht of zijn verdragende klaaglijke roep 'kli-èèèhh'. Zie je een zwarte vogel al flapperend in een rechte lijn met een slanke nek en fors hoofd vliegen, dan heb je geluk gehad.

Het meest verrassende van dit gebied zijn toch wel de vele, vele paddenstoelen die je er ziet. Werkelijk in alle kleuren van de regenboog, van groot tot klein, van parasieten tot saprotrofe paddenstoelen. Zelfs wasplaten laten zich volop zien na een flinke regenbui in het najaar, waarbij de kleuren van het gewoon vuurzwammetje je letterlijk in vuur en vlam zetten. De minder fel gekleurde, fragiel ogende heideknotszwammen staan er werkelijk met honderden tegelijk tussen de heide te stralen.

Gewoon vuurzwammetje

Heideknotszwam

Zelfs de kleinste paddenstoelen kunnen mij betoveren met hun aanwezigheid, zoals de slijmsteelmycena, die leeft op afgevallen bladeren, takjes en naalden. Dus goed zoeken wil je deze vinden, maar als je deze hebt gevonden lijkt het net of er een glazen omhulsel om de tere steel zit. Je kunt er werkelijk dwars doorheen kijken. Geen geheimen dus... (zie foto rechts) Er zijn zelfs paddenstoelen die hun aanwe-

Boompje wisselen voor spechten

Tekst en Foto's: René Elich

Bij mij in de tuin waren laatst (half oktober) twee grote bonte spechten aan het boompje wisselen. Ze klommen van onderen naar boven op de twee ginkgo's. En als er een naar de andere boom ging, volgde de ander snel daarna. Dat ging zo een tijdje door, van de ene boom naar de andere en weer terug. Leuk om even naar te kijken.

Vervolg pagina 20

zigheid verraden met hun geur, zoals de grote stinkzwam met zijn rottende, stinkende geur waar vliegen zo dol op zijn. Ondanks deze geur blijft het toch altijd moeilijk om deze te vinden. Heerlijk ruiken doet de citroenstrookzwam, als je deze vindt ga er voor zitten en snuif de frisse citroengeur op, heerlijk. Voordat ik het in de gaten had, heeft het Esven mij betoverd met zijn schoonheid en is het mijn magische plek geworden. Ik denk dat er nog meer IVN- leden van onze afdeling dit gevoel hebben, ik kom ze geregeld tegen, al wandelend, op de mountainbike of te paard. Ze genieten volop, net als ik.....

Slijmsteelmycena

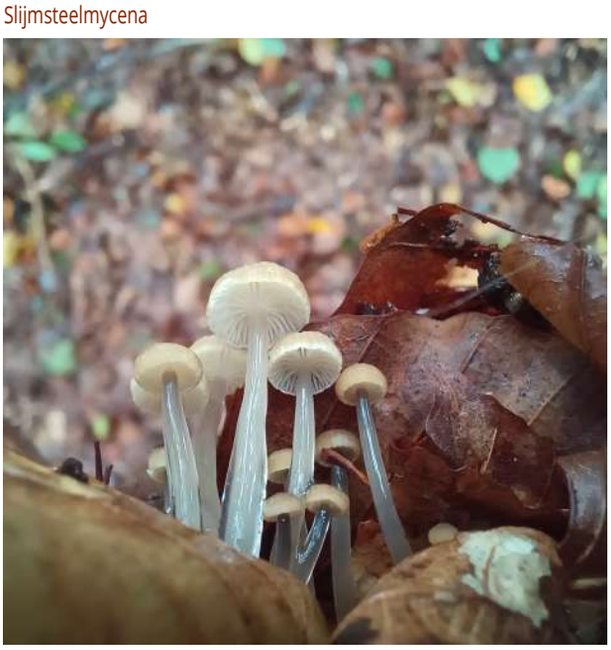

Citroenstrookzwam

Jaarverslag plantenwerkgroep 2025

TEKST: HENNIE DIMMERS; FOTO'S: MYRIAM VAN BREEVOORT

We zijn het jaar gestart op zondag 23 maart met een wandeling in 't Zevendal in Plasmolen. Met 11 mensen gingen we het bos in. Daar vonden we o.a. speenkruid, een echte voorjaarsbloeier, voorjaarshelmbloem en sneeuwklokjes. We kwamen nog langs de sequoia, mammoetboom, en de terrastuinen, of wat er nog van over is, behorende bij wat ooit een landhuis was.

Op dinsdag 29 april zijn we, op verzoek van "Vrienden van het Maasdal", het gebied tussen de Veerstraat en de ophaalbrug in Mook gaan inventariseren. Met vijf leden en Frans hebben we een ronde gelopen. We hebben er 72 planten en struiken gevonden.

De wandeling naar het Heukeloms Beekdal op 24 mei ging i.v.m. de geringe belangstelling niet door. Dorien en Hennie hebben er wel voorgelopen en het is een prachtig gebied.

Op woensdag 25 juni zijn we voor de tweede keer naar het Maasdal geweest. We hebben er toen 48 planten en struiken geïnventariseerd. Minder dan de vorige keer, maar dat kan o.a. komen door het lopen van een andere route en in een ander jaargetijde.

Dinsdag 10 juli zijn we weer naar de Gebrande Kamp geweest; een gebied dat we elk jaar bezoeken. We hebben er dit jaar 88 planten, struiken en dieren en bijzonderheden gevonden. Zoals o.a. hondsdraf met rozengal, dassenlatrine, beverdam en een sabelsprinkhaan.

Op zondag 28 september hebben we als afsluiting van het seizoen de botanische tuin Jochumhof in Steyl bezocht. We begonnen met koffie en daarna een wandeling door de tuin met veel inheemse en ook buitenlandse plantensoorten. Na de lunch zijn we nog naar het Missiemuseum geweest. Hier hebben we de indrukwekkend grote collectie opgezette dieren en kleinere beestjes bekeken. Voor één middag was het wel erg veel, maar het is mooi en we hebben ervan genoten. Vooral van die enorme wanden met insecten en andere kleine dieren.

Op zondag 14 december is er weer onze jaarlijkse wandeling over het NATO-terrein, met daarna het maken van het programma voor 2026 onder het genot van koffie met iets lekkers.

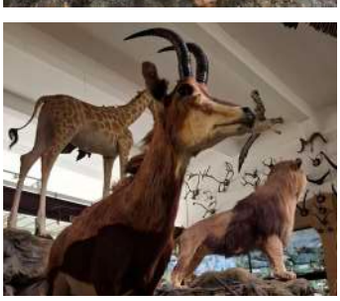

Geplande activiteiten | agenda voor de komende periode

Kijk voor de actuele gegevens, details en aanmeldingen op onze website.

Zaterdagochtend 3 januari t/m 14 maart
Landschapsbeheer werkgroep
Doe mee: landschapsbeheer@ivn-maasenniers.nl

Zondag 11 januari (14:00 – 17:00 uur)
Nieuwjaarswandeling voor IVN-leden met aanhang (jong en oud), na afloop gezellig samenzijn
Locatie: IVN-clubhuis Gennep

Februari (19:30 – 21:30 uur) – voor datum zie website
Lezing: Stichting Dawda Gambia over het dorp Somita
Door: Eric Corstjens
(Aanmelden via website gewenst. Geen entreekosten, na afloop vrijwillige bijdrage voor het project)

Zondag 22 februari (11:00 – 13:00 uur)
Publieksexcursie: Winter op en langs de stuwwal
Gidsen: Martha Toonen en Ger Beumeler
Start: Koffiekeetje van Andrea Theunissen
Zandsteeg 1 Ven Zelderheide (Geen aanmelding nodig)

Zaterdag 21 maart (ochtend)
Maas Cleanup
Vrijwilligers aanmelden bij Albert Schoenmakers:
agschoenmakers@gmail.com

Woensdag 25 maart (19:30 – 21:30 uur)
Lezing: Wildernis in eigen land
Door: Jeroen Helmer, Ark Rewilding Nederland
(Aanmelden via website gewenst)

Zondag 29 maart (14:00 – 16:00 uur)
Publieksexcursie: Rondwandeling Genneper Hei, soep na afloop
Gidsen: Myriam van Breevoort en Dorien van Rens
Start: IVN-clubhuis Gennep
(Aanmelden via website, in verband met keuken)

Op de zolder van het IVN-clubhuis hebben we bij de opruiming een aantal dozen met dia's gevonden. Helaas staat op de meeste dia's niet wat het voorstelt. Wie weet waar deze dia's vandaan komen en/of wil ze op naam brengen? Reacties graag naar: redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

April (19:30 – 21:30 uur) – voor datum zie website
Lezing: Natuurbeheer en (invasieve) exoten in de uiterwaarden langs de Maas
Door: Maria Smits
(Aanmelden via website gewenst)

Dinsdag 7 april (19:30 – 21:30 uur)
ALV – Algemene Leden Vergadering
Uitnodiging volgt; zie ook informatie op de website

April en mei
Natuurbelevingscursus 2026
Zie voor meer informatie en aanmelding pag. 11 van deze MaNie.

Zondag 3 mei (10:30 – 12:30 uur)
Publieksexcursie: Zevenmorgensiep
Gidsen: Dorien van Rens, Hennie Dimmers
Start: Parkeerplaats Old Inn, Siebengewaldseweg, Ottersum

Op pagina 9 van deze MaNie vind je de algemene informatie over deelname aan de lezingen, alsmede een aantal tips voor deelnemers van de natuurwandelingen.

UITGAVE MANIE EN AANLEVEREN KOPIJ

De **MaNie** is een uitgave van de afdeling Maas en Niers van het IVN. Het blad is ook te bekijken op onze website www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers.

Daar vind je ook de actuele informatie over wandelingen, activiteiten en interessante links.

Kopij voor de volgende (lente-)uitgave voor 26 februari 2026 sturen naar redactie.manie@ivn-maasenniers.nl. Alle bijdragen aan de **MaNie** worden op persoonlijke titel gedaan en bevatten niet altijd de visie van redactie en/of bestuur. De redactie behoudt zich wel het recht voor stukken in te korten. Kopij met een karakter dat niet bij het IVN past (bijvoorbeeld commercieel of politiek) wordt niet gepubliceerd.

Wil je de digitale nieuwsbrief ontvangen met actuele berichten? Stuur een mailtje naar: secretaris@ivn-maasenniers.nl.

HERFSTIMPRESSIES

IVN-FOTOGRAFEN OP PAD IN ONZE GEVARIEERDE NATUUR